

MAASTRICHT, ENCARA

CARLES A. GASÒLIBA
(Sessió del 25 de gener de 1993)

En pocs mesos, un any, hem passat de l'europtimisme a l'euroincertitud, i aniria més enllà, fins i tot a l'euroconfusió, provocada per la manca d'expectatives clares, per la recessió econòmica i les seves conseqüències socials, per l'absència d'una posició sòlida en la política internacional, per la pèrdua de lideratge, i pels dubtes i les diferents opcions que es presenten en relació amb la configuració futura de la Comunitat Europea.

Crec que és significatiu de recordar que en el moment present, la presidència de la Comunitat Europea l'exerceix el govern d'un país que no va ratificar Maastricht, i que està en funcions mentre espera una nova coalició que hauria de substituir el que n'ha tingut la responsabilitat durant els darrers deu anys. El marasme financer encetat el setembre de 1992 ha posat en perill el Sistema Monetari Europeu, base i fonament de la Unió Econòmica i Monetària prevista el 1989. La crisi dels Balcans i els conflictes araboisraelià i del golf Pèrsic han demostrat una vegada més la mancança europea per mantenir una posició comuna, la qual cosa ha consolidat el lideratge nord-americà i la seva hegemonia en el món polític internacional i també en l'econòmic. L'esperança d'una represa de l'economia comunitària se supedita a una represa de la nord-americana.

En l'aspecte positiu cal incloure la realització del Mercat Interior Europeu. Encara que en alguns aspectes, com ara la fiscalitat o la propietat industrial, funcioni de manera provisional, o en altres no n'estigui prou definida l'aplicació, com ara la lliure circulació de persones, l'energia, els transports o els productes farmacèutics, el cert és que el Mercat Interior Europeu és l'autèntica culminació dels projectes encetats amb la CECA (Tractat de París, 1951) i el Tractat de Roma (1957) revisat per l'Acta Única Europea (Luxemburg, 1986), precisament, per fer-ho realitat a partir de l'aplicació de les quasi tres-centes normes que s'han anat aprovant des del 1987 ençà.

El Mercat Interior Europeu (MIE) assegura una dimensió econòmica cabdal

per a la Comunitat Europea en el context internacional i, més específicament, davant els seus dos grans competidors, els Estats Units i el Japó, també assegura l'increment dels nivells de competència, el progrés i el benestar dels ciutadans europeus i posa les bases per a un nou creixement a termini mitjà, potenciant sectors que necessiten de la dimensió comunitària, tot proporcionant la base adequada per poder portar polítiques amb eficàcia com la de recerca i desenvolupament tecnològic i medi ambient.

L'existència del MIE reforça, a més, les possibilitats per al conjunt comunitari en les negociacions de la Ronda Uruguai del GATT, les seves capacitats de penetració en mercats com ara el japonès, i la projecció en els països en vies de creixement proporciona en conseqüència, la base econòmica que Europa necessita per intentar continuar sent una de les principals àrees econòmiques del món en la qual basar la seva política de pau, estabilitat i progrés.

Si la realització del MIE no ha rebut l'acolliment que, objectivament, hauria d'haver tingut, es deu a les mancances i incertituds assenyalades anteriorment, essent l'element més negatiu el fet que Maastricht no hagi estat ratificat, i encara que ho fos no s'aplicaria adequadament.

És inevitable parlar encara de Maastricht. És obvi que no ha entrat en vigor, i si finalment té lloc l'aplicació, ho farà molt afeblit. El meu criteri és que, en el futur, el que podríem dir-ne «l'esperit de Maastricht», s'afeblirà encara més, en cas que tingui lloc l'ampliació prevista a estats com Àustria, Suècia, Finlàndia, Noruega i Suïssa.

Els orígens de Maastricht es troben en la necessitat política i econòmica de la Comunitat Europea de donar una resposta adequada al fet històric de la caiguda dels règims comunistes en el centre i l'est d'Europa i la pèrdua de l'hegemonia soviètica que destruïa per la força qualsevol intent liberalitzador (Hongria, 1956, Txecoslovàquia 1968), i de proporcionar des del vessant econòmic l'evolució lògica a l'existència del MIE.

La Unió Europea era i és necessària un cop desapareguda la divisió entre les dues Europes, la de la llibertat i la democràcia, la de la dictadura i l'opressió. És també necessària per articular el pes d'Alemanya en un context que eviti situacions com les que han caracteritzat totes les confrontacions bàsiques de la història europea contemporània. Alemanya ho necessita, a la resta d'Europa li convé. Paral·lelament, el MIE necessita ser completat amb una moneda única i una política econòmica i monetària a escala comunitària.

El problema apareix quan aquestes necessitats, lògiques tenint en compte l'evolució i l'èxit mateix de la Comunitat, i, alhora, necessitats històriques degudes a la desaparició de les circumstàncies que van caracteritzar Europa des de la fi de la Segona Guerra Mundial, s'han de concretar.

La concreció va ser Maastricht, i no és una concreció feliç. El professor Muns ja va posar en relleu en una reunió anterior, amb el rigor i la capacitat

d'anàlisi que el caracteritza, les mancances i les contradiccions del Tractat de la Unió Europea. No hi insistiré; recordaré que jo he escrit i he declarat en el Parlament Europeu que el Tractat és insuficient, incomplet i provisional. Si ho desitgen, durant el col·loqui, fonamentaré aquests aspectes.

El Tractat de Maastricht té les seves arrels, pel que fa a l'àmbit econòmic, en el Pla Delors, adoptat a Madrid el juny de 1989, i a les cimeres de Roma d'octubre i desembre de l'any següent, coincidents amb una molt bona conjuntura econòmica i amb l'eufòria de la nova situació europea. Recordem que el 9 de novembre de 1989 va caure el mur de Berlín. Un any després, va tenir lloc la unificació alemanya.

Però Maastricht s'apropa i se sotmet a referèndum i ratificació el 1992. I el panorama no és el mateix. Els dubtes creixen, les reserves augmenten i les alegries s'esvaeixen.

En primer lloc, l'economia comunitària en conjunt està en recessió. Les darreres projeccions de la mateixa Comunitat Europea han rebaixat les ja migrades perspectives que va preveure per a l'economia comunitària l'OCDE el desembre passat. La raó adduïda és la feble dinàmica de l'economia alemanya, però caldria afegir-hi la recessió britànica, la confusió francesa, el retrocés espanyol i el marasme italià. No fa gaire, el 20 de gener, el comissari Christophersen demanava una reunió del G-7, i aquesta idea comptava amb el suport de Peter Nordman de l'FT i era preparada per ell mateix. Paral·lelament, la CE ha llençat un pla de relleu econòmic sobre la base de l'anomenat *Fons d'Inversió*, que està sent divulgat com un factor de recuperació econòmica per la Comissió, i també pel Consell; com a mínim, en el sopar de dimarts passat a Estrasburg, el ministre Solana hi va posar un gran èmfasi, afirmant a més (els prego que prenguin nota) que no es tractava d'una proposta que respongués a «un keynesianismo vulgar, sino a un cierto keynesianismo motor de inversión». No cal dir que el senyor ministre és físic, no economista.

Aquesta situació coincideix amb la inestabilitat monetària que pot atacar la base de l'SME. Si no s'aguanta tot el procés previst per a la realització de la Unió Monetària, crec que quedarà molt a prop de la desaparició completa, i caldria redefinir tota l'estratègia comunitària en matèria econòmica per arribar a definir els mecanismes adients a l'espai econòmic comunitari que ja disposa del MIE.

En l'àmbit polític, la confusió és encara més gran. El ministre d'Afers Estrangers del Consell de la Comunitat Europea, el senyor Ulleman-Jensen, el qual exerceix la presidència de torn, va afirmar el dimecres passat, 20 de gener, a Estrasburg, que la posició de Grècia en relació amb el conflicte dels Balcans en general i de Macedònia en particular era inadmissible Grècia reaccionà amb violència i va dir que el que era inadmissible eren les manifestacions del ministre danès, que parlava en nom dels Dotze, incloent-hi Grècia. Aquesta és una típica mostra del funcionament actual. Els governs s'han posat d'acord per anar limitant el paper

de la Comissió, presidida per un president que ha conegut millors temps, que ha donat senyals, a parer meu preocupants, d'estar amb la mirada massa fixa en la política francesa i les eleccions presidencials el 1995.

D'una manera o d'una altra, el fet és que els principals aspectes de la Unió Política de Maastricht estan cada vegada més afeblits. A les reserves britàniques s'hi han afegit les daneses, i la resposta en matèria de relacions exteriors i seguretat, defensa o ciutadania sembla que no progressa gaire, ja sia a causa de la crisi dels Balcans o per l'aplicació del principi de lliure circulació de persones que al final no es regirà per la Comunitat, sinó per l'acord de Schengen. No parlo ja de qüestions d'aplicació dels principis del Tractat de la Unió Política com ara la subsidiarietat, l'Europa de les regions, l'Europa social o l'aplicació pràctica de qüestions com el finançament comunitari, la superació del dèficit democràtic o el fons de cohesió (aspecte molt relacionat amb l'estratègia espanyola que, si ho desitgen, també podem comentar durant el col·loqui).

No voldria estendre'm gaire més. Simplement, voldria recordar que el 1993 té dues presidències, la danesa i la belga, i que a l'agenda hi ha les qüestions següents:

- ratificació de Maastricht a Gran Bretanya i Dinamarca,
- negociacions del GATT,
- negociacions d'ampliació,
- nou finançament,
- aplicació del nou reglament de la PAC,
- relacions amb la nova administració Clinton.

Les qüestions com ara els Balcans, Rússia i el centre i est europeus continuaran.

(El 1994 les presidències coincidirán amb les eleccions al Parlament Europeu i el nou Govern de la Comunitat Europea.)

El món actual s'articula a partir de Nord-amèrica i la NAFTA, el Japó i el Pacífic, i una certa Comunitat Europea, que, de moment, respon inadecuadament, i això pot ser molt negatiu perquè ens podem veure molt afeblits a mitjà termini.

Jo crec que ara es debaten tres models:

1) La Comunitat Europea com a gran àrea de lliure canvi (sense cap profundització política i, si és possible, sense Maastricht). Ideal màxim britanicodanès, tal vegada compartit per Holanda i Portugal.

2) El mateix que abans, amb un Maastricht molt limitat.

3) Una autèntica Unió Europea, en la qual l'eix central estaria assegurat per Alemanya i França, a més del Benelux i Espanya.

El tercer model que és el que jo, com a europeista, voldria, és el que no crec que s'assoleixi de manera immediata. Considero que si Alemanya aconseguís no aparèixer com la responsable d'un afebliment de la Comunitat, tampoc no li molestaria, atesa la realitat centreeuropea que vol atendre. També caldrà saber la

reacció del món econòmic europeu, que és, en darrer terme, el responsable benèfic de la realització del mercat interior europeu i de la represa comunitària d'ençà dels primers anys dels vuitanta. Ara, francament, no sé de quina manera estem disposats a continuar promovent el model europeu; però crec que, a més de l'afebliment i la preocupació lògica pel moment econòmic present, no estem gaire d'acord amb l'obertura dels mercats ni amb la confusió politicoeconòmica iniciada l'any passat.

Un cop més, cal retornar a la manca de lideratge i de model. Ara com ara, no és clar qui pren les decisions ni com s'apliquen; continuar per aquest camí és perillósíssim, però no sembla que ningú ho pugui aclarir a curt termini.

Jo continuo creient en la necessitat de l'Unió Europea i del seu aprofundiment, però estic contra el model que es va perfilant d'una intervenció cada vegada més gran dels governs dels estats, atès que portaran a una situació que farà inviable tota acció comunitària d'una certa volada. El greu del moment actual no és que estigui en qüestió la dinàmica de la Comunitat, sinó el seu propi model. Això és el que, si els sembla, podríem discutir a partir d'ara; amb la seguretat que en aquesta amable reunió el que n'aprendrà seré jo.